

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 21 marca 2023 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku I Wydział Cywilny
w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Małgorzata Kudrycka-Jarosz

Protokolant: Jakub Chyży

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2023 roku w Białymstoku
na rozprawie
sprawy z powództwa [REDACTED] [REDACTED]
przeciwko Santander Consumer Bank Spółce Akcyjnej z siedzibą we
Wrocławiu
o stwierdzenie nieważności umowy

- I. Ustala, że umowa kredytu hipotecznego nominowanego do CHF numer H/06/10652/CC standardowe oprocentowanie zawarta w dniu 24 lipca 2006 roku pomiędzy powodami [REDACTED] i [REDACTED] a pozwanym Santander Consumer Bank Spółką Akcyjną z siedzibą we Wrocławiu jest nieważna;
- II. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 6 434 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5 434 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia orzeczenia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Powodowie [REDAKTOWANE] i [REDAKTOWANE] pozwem z dnia 05.07.2022r. wniesli o stwierdzenie, że umowa kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr H/06/10652/CC STANDARDOWE OPROCENTOWANIE zawarta w dniu 24.07.2006r. przez powodów z Santander Consumer Bankiem S.A. we Wrocławiu jest nieważna.

Wnieśli także zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (k. 3-12).

W uzasadnieniu podnieśli, że strony łączyła umowa kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, którą należy uznać za nieważną, albowiem znajdujące się w niej postanowienia mają charakter klauzul abuzywnych. Podkreślili, iż z umowy nie wynikało w oparciu, o jaki mechanizm bank konstruuje tabele kursów, na podstawie, których miało być dokonywane przeliczenie kwoty kredytu wyrażonej we frankach szwajcarskich na polskie złote. Umowa nie przewidywała też żadnych kryteriów, wedle, których miałyby być ustalony kurs z tabeli, ani instrumentów, które mogłyby służyć kredytobiorcom do wpłynięcia na wysokość tego kursu lub weryfikacji ich prawidłowości, przez co doszło do takiego ukształtowania stosunku prawnego, że o zakresie ich praw i obowiązków decydował na zasadzie swobodnego uznania wyłącznie pozwany.

Pozwany Santander Consumer Bank Polska S.A. we Wrocławiu konsekwentnie domagał się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powodów na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (k. 42-50).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Powodów [REDAKTOWANE] i [REDAKTOWANE] jako kredytobiorców, oraz pozwanego, jako kredytodawcę, łączyła zawarta w dniu 24.07.2006r. umowa kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr H/06/10652/CC STANDARDOWE OPROCENTOWANIE, treścią której Bank zobowiązał się postawić do ich dyspozycji kwotę 126 903,55 zł, nominowaną do CHF, wg kursu kupna walut dla CHF obowiązującego u pozwanego w dniu uruchomienia całości środków lub poszczególnych transz, na sfinansowanie nabycia lokalu mieszkalnego położonego w Białymstoku, przy ul. [REDAKTOWANE]

██████████ na zasadach określonych treścią umowy (§1 ust. 1, §2 ust. 1 umowy). Zastrzeżono, że informacje o okresie kredytowania, kwocie kredytu w CHF, wysokości kursu ustalonego przez Bank w dniu jego uruchomienia, wysokości oprocentowania oraz wysokości i terminach płatności rat zostaną określone w „harmonogramie spłat”, przekazanym kredytobiorcom co 6 miesięcy, na kolejny 6-miesięczny okres, przy czym pierwszy harmonogram miał zostać im przekazany niezwłocznie po uruchomieniu kredytu. Powodowie upoważnili także Bank do jednostronnego sporządzenia tego dokumentu oraz jego ewentualnych zmian w okresie kredytowania, zgodnie z postanowieniami umowy oraz każdorazowego przekazywania im harmonogramu (§2 ust. 2 umowy). Pozwany zobowiązał się do uruchomienia środków jednorazowo, w drodze przelewu, wypłaconych w okresie 1 miesiąca licząc od dnia zawarcia umowy, na podstawie pisemnej dyspozycji wypłaty, w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłacanej kwoty (transzy) na CHF według kursu kupna walut dla CHF ustalonego przez Bank i obowiązującego w Banku w dniu wypłaty środków (§3 ust. 1 i 2 umowy). Jako datę spłaty raty kredytu przyjmuje się datę wpływu środków na rachunek kredytu. Kwota wpłaty raty w złotych przeliczana jest na CHF według kursu sprzedaży obowiązującego w NBP na dzień przed datą wpływu środków do Banku (§5 ust. 5 umowy).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zebranego materiału dowodowego, w szczególności wymienionych wyżej dokumentów, których treść nie była przez żadną ze stron kwestionowana oraz źródeł osobowych w postaci zeznań powodów (e-protokół z dnia 08 listopada 2022 r., k. 72v-73).

Pozostałe dowody w sprawie w postaci dokumentów, opinii złożonych przez strony do akt sprawy, w tym stanowisk różnych osób czy podmiotów na temat tzw. spraw frankowych, które nie zostały przywołane powyżej, nie miały znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy. Opinie ekonomiczno-prawne, raporty zawarte w opracowaniach stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozór opinii biegłych, jednak ze względu na powstanie tych opracowań poza niniejszym procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych (wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia). Zatem, Sąd potraktował je jedynie, jako wyraz poglądów wzmacniających argumentację strony postępowania.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się także na zeznaniach powodów, w których zrelacjonowali oni przebieg zdarzeń związanych z zawarciem umowy kredytu. Sąd uznał te zeznania za wiarygodne w całości. Z przesłuchania powodów wynika jednoznacznie, że w celu zawarcia umowy zapoznali się z ofertami kilku banków, jednakże w żadnym z nich

nie mieli wystarczającej zdolności kredytowej w PLN, zaś Santander Consumer Bank S.A. we Wrocławiu zaproponował im kredyt indeksowany CHF. Przyjęli ofertę zawarcia umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej, gdyż zależało im na uzyskaniu środków i zakupie mieszkania. Pracownik banku informował ich wprawdzie o ryzyku, lecz jednocześnie zapewniał o stabilności franka szwajcarskiego oraz niskim oprocentowaniu, rekomendując umowę kredytu, jako bardzo korzystną. Jednocześnie wskazali, iż nie zostały im przedstawione żadne symulacje, przyznali również, iż pozostawali w przekonaniu, że produkt, który im zaoferowano, jest produktem bezpiecznym.

Przed zamknięciem przewodu sądowego powodowie oświadczyli, że znane im są konsekwencje ewentualnego unieważnienia umowy. Jednocześnie, Przewodnicząca pouczyła strony o obowiązku zwrotu wzajemnych świadczeń w przypadku uczynienia zadość temu żądaniu, a także o tym, że banki zaczęły występować z pozwami o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału. Powodowie w dalszym ciągu popierali powództwo.

Sąd początkowo dopuścił dowód z zeznań świadka [REDAKTOWANE] na piśmie (k. 63), jednakże w związku z dwukrotnym niepodjęciem przez niego korespondencji zawierającej odezwę (dwukrotny zwrot z adnotacją „nie podjęto w terminie”) Sąd pominął ten wniosek (k. 89).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Podstawę prawną żądania ustalenia nieważności stosunku prawnego wynikającego z umowy zawartej między powodami a pozwanym stanowi art. 189 k.p.c.

Wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z wymienionych przesłanek decyduje o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, czyli ustalania istnienia przesłanki zasadności powództwa (por. uchwała SN z 19 listopada 1996 r., III CZP 115/96, OSNC rok 1997, Nr 4, poz. 35; wyrok SN z 27 czerwca 2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny występuje wówczas, gdy wyrok ustalający umożliwi najpełniejszą ochronę sfery prawnej powoda (wyrok SN z 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09). W okolicznościach sprawy tylko uwzględnienie powództwa o ustalenie nieważności umowy

pozwole na definitywne uchylenie stanu niepewności odnośnie istnienia umowy ze wszystkimi jej konsekwencjami.

Stwierdzenie nieważności umowy przesądza nie tylko o możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń, ale też rozstrzyga w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania na rzecz banku świadczeń w przyszłości. Ustalające orzeczenie sądu znosi więc wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy.

Za zasadny uznać należało zarzut powodów, według których postanowienia umowy kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr H/06/10652/CC STANDARDOWE OPROCENTOWANIE z dnia 24.07.2006r. zawarte w §2 ust. 1, § 3 ust. 2 i § 5 ust.5 umowy są abuzywne.

Podstawy uznania klauzuli umownej za abuzywną zostały sformułowane w art. 385¹ k.c. Zgodnie z tym przepisem niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne tj.: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest gdy: postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem lub gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

Stosownie do art. 385² k.c., oceny zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć, jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (por. uzasadn. wyroku SA w Warszawie z 18 czerwca 2013 r., VI ACa 1698/12).

W niniejszej sprawie, powodowie nie prowadzili działalności gospodarczej, zatem bez wątplenia posiadają status konsumenta (art. 22¹ k.c.).

W świetle okoliczności sprawy, strona powodowa nie miała wpływu na kształt postanowień umownych dotyczących waloryzacji. Zawarcie umowy miało miejsce w oparciu o treść sporządzonego przez bank wzorca umowy, powodowie nie byli informowani o

sposobie ustalania kursów walut w tworzonej przez bank jednostronnie tabeli kursów i o sposobie wyliczania rat kapitałowo-odsetkowych, tak by byli w stanie samodzielnie oszacować w oparciu o zrozumiałe kryteria, wpływające dla nich konsekwencje ekonomiczne. Pozwany, stosownie do art. 385¹ § 4 k.c., nie wykazał, że było inaczej. Wprawdzie strona powodowa dokonała wyboru takiego kredytu i oświadczyła, że znane jest jej ryzyko zmiany kursu, co wynika zresztą z samej treści umowy, jednakże żadna ze stron nie przewidziała, że zmiana ta może być tak istotna w dłuższej perspektywie czasu, obejmującej okres na jaki zawarto umowę. Nie przedstawiono stronie powodowej żadnej symulacji długookresowej zmiany warunków spłaty w warunkach wzrostu kursu CHF do PLN dwu lub trzykrotnie.

W takim stanie rzeczy, zróżnicowanie pomiędzy kursem kupna i sprzedaży stosowanym dla określenia wysokości kapitału kredytu, a następnie wysokości spłaty w powiązaniu z narzuconym spreadem walutowym, który powodował dodatkowe opłaty wynikające z różnic kursów sprzedaży i kupna waluty, dla potrzeb ustalenia kwoty spłacanej raty i pozostającej do spłaty raty kredytu, uznać należy za sprzeczne z dobrymi obyczajami, a równocześnie rażąco naruszające interesy konsumenta. Strony umowy nie umawiały się na prowadzenie przez bank działalności kantorowej – dokonywania wymiany walut, a postanowiły jedynie wprowadzić do umowy mechanizm mający zabezpieczyć bank przed spadkiem kursu waluty i pozwalający na zastosowanie stóp procentowych przewidzianych dla waluty obcej. Stwierdzić zatem należy, że w sprawie zachodzi okoliczność nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków wynikających z umowy między bankiem a powodami, jako konsumentami. Bank przyznał sobie prawo do arbitralnego decydowania o wysokości rat, które strona powodowa miała spłacać.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa europejskiego jak i krajowego, klauzule indeksacyjne stanowią świadczenie główne, albowiem kreują ryzyko walutowe, które jest immanentnie związane z umową kredytu nominowanego i wprost kształtują rozmiar sumy kredytowej podlegającej spłacie. Tym samym określają główne świadczenie kredytobiorcy, tj. uregulowany w art. 69 ust. 1 prawa bankowego obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu w ratach w oznaczonych terminach. Jeśli świadczenia takie zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.) podlegają badaniu pod kątem abuzywności. Zgodnie z orzecznictwem TSUE wymóg transparentności postanowień określających świadczenia główne, powinien być rozumiany jako nakazujący, by umowa była zrozumiała dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia ale także, by mógł na jej podstawie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, konsekwencje

ekonomiczne wynikającego z niej zobowiązania (tak w wyroku TSUE z 20 września 2017r., C-186/16).

Stosownie do art. 385² k.c. przy ocenie abuzywności należy badać wyłącznie stan istniejący w chwili zawarcia kontraktu. Nie ma znaczenia dla dokonywanej oceny, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również ocena możliwego naruszenia interesów konsumenta. Istotne jest, że postanowienia umowy dawały przedsiębiorcy nieograniczoną swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a w konsekwencji – wysokości zobowiązań konsumenta.

Nie budzi, więc wątpliwości w realiach sprawy, że strona powodowa pozbawiona była w momencie zawarcia umowy możliwości, by poznać dostatecznie skonkretyzowane i obiektywne wskaźniki, w oparciu, o które miało być wyliczane jej świadczenie.

Stwierdzenie abuzywności konkretnych postanowień umownych rodzi taki skutek, że postanowienia te nie wiążą konsumenta *ex tunc* i *ex lege* (art. 385¹ § 2 k.c.). TSUE w wyroku z 3 października 2019 r. (C 260-18 w sprawie D. przeciwko Raiffeisen Bank (...)) wyjaśnił, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, które przewidują, że treść czynności prawnej jest uzupełniana przez zasady słuszności lub ustalone zwyczaje (pkt 62). Choć zastąpienie klauzul abuzywnych przepisami dyspozytywnymi powszechnie obowiązującego prawa (nawet nie obowiązującymi w dacie zawarcia umowy) może mieć miejsce, to jednak wyłącznie gdy umowa staje się w całości nieważna i tylko za zgodą stron (pkt 48).

Uwzględniając powyższe rozważania, w sprawie niemożliwe było zastąpienie niedozwolonych postanowień umowy innymi normami, co pozbawiało umowę jej koniecznych składników (*essentialia negotii*). W takiej sytuacji, zaistniały podstawy do uznania, że na skutek abuzywności umowa stron była *ex tunc* nieważna (pkt I. wyroku).

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Pozwany będąc stroną przegraną obowiązany jest do zwrotu powodom poniesionych przez nich kosztów, na które składały się: kwota 1 000 zł uiszczona tytułem opłaty od pozwu, a także kwota 5 434 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego ustalona w oparciu o treść § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie powiększone o kwotę 34 zł

tytułem dwóch opłat skarbowych od pełnomocnictw, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Zarządzenie:

1. odnotować,
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego.